

Norske kveners forbund/Ruijan kvääniliitto

Kjækan 30.11.2021

Til

Den norske kirke v. Kirkerådet
Postboks 799 Sentrum
0106 Oslo
kirkeradet@kirken.no

Fra

Norske kveners forbund – Ruijan kvääniliitto
Kjækanvn.18, 9162 Sørstraumen
post@kvener.no
kaipetter@kvener.no

Ny kirkeordning for Den norske kirke høringsinnspill fra Norske Kveners Forbund - Ruijan Kvääniliitto

Norske Kveners Forbund - Ruijan Kvääniliitto (NKF-RK) konstaterer at kvensk kirkeliv ikke er nevnt noen steder i høringsnotatet om ny kirkelig organisering. Vi vil uttrykke bekymring for i hvilken grad kvenske stemmer høres i kirkens arbeid og er inkludert i kirkens utvikling.

Vi vil påpeke at kvenske organisasjoner og institusjoner etter rammekonvensjonen for beskyttelse av nasjonale minoriteter og FN-konvensjonen av 1966 om sivile og politiske rettigheter, art 27, skal være høringsinstans for høringer under Kirkerådet.

Kvenene utgjør en betydelig del av landets kulturmangfold. Kvener har rett og behov for å uttrykke sin tro på eget språk, og ut fra egen kultur. Kvener er beskyttet av FN-konvensjonen av 1966 om sivile og politiske rettigheter, særlig artikkel 27 som omhandler religionsutøvelse på eget språk.

DNK må vedtas at et kvensk kirkeråd kan sikre kvenske kirkespørsmål. En egen økonomi, handlingsrom og representasjon vil sikre demokratisk adgang i kirkesystemet, slik at kvener kan oppleve seg inkludert i sine menigheter, uansett hvor i landet de bor.

NKF-RK anbefaler derfor at

- det settes i gang konkrete strukturelle prosesser med visjons- og strategiarbeid, slik at et forslag om etableringen av et kvensk kirkeråd kan behandles på kirkemøtet.

Et kvensk kirkeråd bør få mandat til fremme, verne og samordne kvensk kirkeliv i Den norske kirke, vedta strategiplan for kvensk kirkeliv og dermed legge til rette for at kvensk trosopplæring, kvensk liturgi, kvensk salmebok, kvensk kulturforståelse og annen kvensk tilstedeværelse får plass i kirkerom og strukturelle prosesser. Kvensk kirkeråd bør organiseres etter samme modell som samisk kirkeråd og finansieres av kirkerådet. Kvensk fagmiljø og representasjon må være tydelig involvert i prosessene.

Bakgrunn

Det kvenske folket er ett av de opprinnelige folkeslagene på nordkalotten. Det tradisjonelle kvenske området er fra Bottenviken og nordover til Ishavet, i østlig og vestlig retning – fra Lofoten til Kolahalvøya. I Norge er de tradisjonelle kvenske bosetningsområdene i store deler av Finnmark, Troms og nordlige deler av Nordland. I dag bor det likevel kvener over hele Norge. Det finnes aktive kvenske miljøer spredt ut fra nord til sør.

Norske Kveners Forbund er en landsdekkende organisasjon som ivaretar kvenske interesser. Vi har som formål å arbeide for å bedre og fremme kveners stilling, rammebetingelser og rettigheter, sosialt, kulturelt og næringsmessig, samt å styrke kvensk språk og synliggjøre kvenenes historie og kvenene som folk.

Kvenene ble anerkjent som en nasjonal minoritet sammen med jødene, skogfinnerne, rom, romani/taterne i 1998 da Norge ratifiserte Rammekonvensjonen for Vern av Nasjonale Minoriteter. Norge har forpliktet seg til å beskytte det kvenske folket og kvensk språk og kultur bl.a. gjennom:

- Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter
- Den europeiske pakten om regions- eller minoritetsspråk
- FN-konvensjonen av 1966 om sivile og politiske rettigheter, særlig art 27
- FN-konvensjonen fra 1966 om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter
- FNs menneskerettskomité's tolkninger av konvensjonene og tilleggsprotokoller
- FNs barnekonvensjon, særlig art 30

I Norge gir opplæringsloven og stedsnavnloven rettigheter til kvener og kvensk språk. Egne strategi- og handlingsplaner for bevaring av kvensk språk og kultur er vedtatt av både Troms¹ og Finnmark² fylkeskommuner. Og også Regjeringen ved Kommunal- og moderniseringsdepartementet har utarbeid Målrettet plan for innsats

¹ <http://www.tromsfylke.no/media/117457/kvensk-handlingsplan-norsk-nett.pdf>

² https://www.ffk.no/_f/p10/ieb57532a-b3ee-4cff-b654-e1da5cdc3e84/strategier-for-arbeidet-med-kvenskenorskfinske-forhold-i-finnmark-2018-2020-vedtatt.pdf

for kvensk språk³. Stortinget har satt sammen en kommisjon som skal granske fornorskingspolitikken og uretten begått overfor samer og kvener. Kommisjonen skal avgi rapport høsten 2022.

Kvener ble utsatt for en planmessig fornorskingspolitikk. Allerede på 1700-tallet tok den dansk-norske statsmakt både jord og språklige rettigheter fra kvener. Utover 1800-tallet økte assimilasjonspolitikken i intensitet, med skoleverk og kirke som de viktigste fornorskingsaktører. Det ble blant annet forbudt å tolke til kvensk under gudstjenester. Til tross for kirkens rolle i fornorskningen, var og er religion viktig for kvenene. Mange kvener har gjennom mer enn 200 år vært knytta til den luthersk-læstadianske kristendom.

Kirken er en levende og viktig del av kvensk kultur også i dag, og mange kvener er aktive kirkegjengere. NKF -RK er derfor svært skuffet over å se at kvenene er utelatt i forslaget til ny kirkeordning for Den norske kirke. Vi konstaterer at Den norske kirke ikke er i takt med samfunnet ellers når det gjelder kvenenes stilling. Vi ser manglende samsvar mellom en kirke som på den ene side uttrykker seg som positiv til kvensk språk, kultur og trosliv, men i praksis ikke gir kvenene psisjon og handlingsrom til å ivareta kvensk kirkeliv. Vi ønsker en kirke som også i praksis lever opp til egne visjoner, slik det er beskrevet i Den norske kirkes visjonsdokument for 2019 – 2021 «Kvensk språk og kultur blir ivaretatt i gudstjenestelivet og trosopplæringen.»

I 2015 vedtok Nord-Hålogaland bispedømmeråd å oppnevne et eget utvalg for kvensk kirkeliv. Utvalget har jobbet godt, men opplever å ha begrensede midler og ressurser. Nord-Hålogaland bispedømmeråd vedtok i 2016 å henstille til Kirkerådet om å overta ansvaret for kvensk kirkeliv, med henvisning til at arbeid for en nasjonal minoritet bør forankres på nasjonalt nivå. Mange store og viktige oppgaver står fremfor oss i arbeidet med å få et fullverdig kvensk kirkeliv. Kvensk salmebok, kvensk bibel og kvensk liturgi for nattverd, dåp og gravferd mangler fremdeles. For at dette skal ha mulighet for å komme på plass må kvensk kirkeliv forankres i Den norske kirkes nye kirkeordning. Viser for øvrig til NKF-RK sitt høringsinnspill om ny kirkeordning i desember 2017. Her foreslås konkrete formuleringer som implementerer kvenske forhold i kirkeloven.

Kvensk er definert som et av Europas mest truede språk. Vi ønsker oss ei kirke som ser sitt historiske, kulturelle og etiske ansvar, og som uten videre utsettelse sørger for at kvenene gjennom et kvensk kirkeråd får en reell mulighet til å ta plass ved bordet.

Merknader til paragrafer i det nye regelverket

§7. Samisk kirkeliv

Vi er enig i at samisk kirkeliv er en integrert og likeverdig del av Den norske kirke. Vi mener at en egen paragraf om kvensk kirkeliv er en like naturlig konsekvens og videreføring av kirkas kvenske arbeid, som den samiske paragrafen er for det samiske arbeidet. Dette er også naturlig i tilknytning til arbeidet med Sannhets- og forsoningskommisjonen der man innen alle samfunnsområder må ta stilling til og se på behov for å gjøre opp for fornorskningen mot kvenene og samene. Vi foreslår

³ https://www.regjeringen.no/contentassets/b1bf2ee2a7824c06ac22443e011f0fd6/plan_kvensk_spraak.pdf 2

derfor en ny paragraf mellom foreslåtte §7. Samisk kirkeliv og § 8. Forholdet til den øvrige kirkeordning:

§ 7a. Kvensk kirkeliv

Kvensk kirkeliv er en integrert og likeverdig del av Den norske kirke.

§32. Bispedømmerådets sammensetning

Vi foreslår et nytt bokstavpunkt om kvensk representasjon i Nord-Hålogaland bispedømmeråd. Våre endringer er uthevet:

§ 32. Bispedømmerådets sammensetning Bispedømmerådet består av:

- a) biskopen,
- b) en prest valgt av prestene i bispedømmet,
- c) en lek kirkelig tilsatt valgt av de leke kirkelige tilsatte i bispedømmet,
- d) sju andre leke valgt direkte av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer ved flertalls- eller forholdsvalg,
- e) en nordsamisk representant i Nord-Hålogaland bispedømmeråd, en lulesamisk representant i Sør-Hålogaland bispedømmeråd, og en sørsamisk representant i Nidaros bispedømmeråd, og f) en kvensk representant i Nord-Hålogaland bispedømmeråd og
- g) en representant fra døvemenighetene i Oslo bispedømmeråd.

Ny §. Kvensk kirkeråd

Vi foreslår å ta inn bestemmelser om et kvensk kirkeråd. Her bør det være regler om sammensetning og oppgaver etter modell fra § 42. Samisk kirkeråds sammensetning og § 43. Samisk kirkeråds oppgaver.

Under er forslag til formulering av disse to paragrafene. Endelig formulering av disse paragrafene bør utarbeides i samarbeid med Utvalg for kvensk kirkeliv.

§ NY. Kvensk kirkeråds sammensetning

Kvensk kirkeråd består av:

- a) Kvensk kirkeråds leder, valgt av Kirkemøtet,
- b) fire andre medlemmer, valgt av Kirkemøtet,
- c) en biskop, valgt av Bispemøtet. I tillegg kan Norske Kveners Forbund oppnevne ett medlem med varamedlem. For hvert medlem skal det velges ett personlig varamedlem. Kirkemøtet gir nærmere bestemmelser for Kvensk kirkeråd.

§ NY. Kvensk kirkeråds oppgaver Kvensk kirkeråd for Den norske kirke er Kirkemøtets organ for kvensk kirkeliv og har som oppgave å fremme, verne og samordne kvensk kirkeliv i Den norske kirke. Kirkemøtet gir nærmere bestemmelser for Kvensk kirkeråd. Dette vil også gi endring i §35 og §36:

§ 35. Kirkemøtets sammensetning Kirkemøtet består av preses i Bispemøtet, medlemmene av bispedømmerådene, lederen av Samisk kirkeråd og lederen av Kvensk kirkeråd valgt etter nærmere regler fastsatt av Kirkemøtet.

§ 36. Kirkemøtets oppgaver

... Kirkemøtet skal verne og fremme samisk og kvensk kirkeliv og ivareta...

Avsluttende kommentarer

Norske Kveners Forbund - Ruijan Kveeniliitto mener at dagens modell med et Utvalg for kvensk kirkeliv underlagt NHBDR ikke er tilstrekkelig for å fylle forpliktelsene som beskrives i FN-konvensjonen av 1966 om sivile og politiske rettigheter, art 27. Uroen rundt kvenske kirkesaker og utelatelsen av det kvenske i planleggingen av en ny kirkeordning er klare uttrykk for at dagens ordning ikke ivaretar kvenene tilstrekkelig. Vi håper at DNK vil se til Stortingets Sannhets- og forsoningskommisjon og sidestille samer og kvener i organisasjonen. Vi tror det vil være til glede og berikelse for det kirkelige mangfold, og bidrar gjerne med innspill. Vi ser fram til spennende dialog om kvensk representasjon og kvenske stemmer inn i Den norske kirke.

Ystävällisin tervehisin • Vennlig hilsen
For NKF/RK

Kai Petter Johansen
Johtaaja - Leder
Tlf. 97694243

Ivar Johnsen (s)
Pääsekretääri - Generalsekretær
Tlf. 99428066